

**SOBRE «COMPRES I MILLORES»
A LA COMARCA DE GANDESA**

per

JOSEP M.ª PASCUAL i SERRES

Deia molt encertadament Duran i Bas, que la família i la propietat són dues institucions fonamentals del Dret privat, tota vegada que responen a dues lleis de la natura humana: la de la *generació* i la de l'*assimilació*, les quals vénen completades per sengles institucions secundàries: la *successió hereditària* i la *convenció*, que deriven, a llur torn, de dues lleis naturals: la *continuïtat* per a perpetuar el patrimoni moral i material acumulat per la nostra activitat i la *cooperació*, com a remei per a la debilitat que ens és congènita, elements que, per a arrodonir el discurs, ens diu que organitzen a la vegada, els elements que són essencials a la societat: la *tradició*, que és principi de conservació, i el *moviment* que és llei de la vida.¹

Dubtem de poder trobar en la nostra bibliografia una cita que, de manera tan precisa, ens revelés el sentit del mecanisme d'un Dret que no és tan sols de particulars, sino també de ciutadans.

Concretament en els pactes matrimonials o "capítols" catalans veiem reflexat, com en un mirall, la vida significativa del país i tota la morfologia del Dret civil, o millor dit, del Dret privat.

És aquest el sentit que hem d'atorgar als *capítols* d'"*associació de compres i millores*" i als seus instruments notariais del segle passat que s'han salvat de la destrucció, puix que, contràriament al que opina González Palomino,² podem dir, al·ludint precisament a la pràctica notarial de la nostra regió, que no tot era literatura en ella, sinó que traduïa la realitat

1. *Memoria acerca de las Instituciones del Derecho civil de Cataluña*, Barcelona, 1883, p. 11.

2. *Hacia un nuevo Derecho notarial*, a *Revista de Derecho Privado*, 1934, p. 288.

amb l'autèntic verisme que infon el notari al problema viscut i que al cap i a la fi, és la seva principal funció.³ Entenent-ho així, i considerant els capítols més que un contracte, un conveni,⁴ un règim,⁵ una constitució,⁶ un estatut,⁷ o una espècie de llei familiar domèstica, conceptes, tots ells, que responen a la veritat cercada i al propòsit íntim dels atorgants, és evident que el subjecte actiu, protagonista d'un tal ordenament *associatiu*, és la família; no qualsevulga família, ni tan sols la família catalana *stricto sensu* sinó, senzillament, la d'una comarca determinada⁸ que, en el cas a què fa referència el document que inserim en acabar, és la terra de Gandsa, a la Catalunya nova.

En conseqüència, procedint de baix a dalt, que és com s'ha fornit el Dret popular,⁹ en els capítols que estudiarem podem distingir, ben arrelat, aquell antecedent bàsic de la *propietat* que s'aporta en cossos o diners i que s'*assimila*, per a ennoblir una *casa* o un *foc*, per tal de continuar la seva vida i renovar la seva *tradició*, mitjantçant la *continuació* de tots els seus valors espirituals i materials, cívics i polítics, en una reiterada *successió de generacions* fruïda i en servei permanent en el temps, mitjançant el tendre *acolliment* a la casa que es fa al promès o al marit.¹⁰

Però no analitzarem ara la natura, l'estructura ni les conseqüències d'aquesta mena de capitulacions, tasca que ja ha estat feta, amb més autoritat, per altres autors.¹¹ Per ara, el nostre intent és més limitat. Només

3. Veure FARRÉ MOREGÓ, *Función de las cláusulas de estilo de las escrituras*, a *Anales de la Academia Matritense del Notariado*, Madrid, 1946. p. 101. No obstant, pot atribuir-se a molts notaris actuals, poc juristes, la simplificació, molt perillosa, de tals clàusules, que sols poden portar a una desvirtuació de les institucions. En tal cas, el notari, en lloc de conservar el Dret, el destrueix. Aixó es fomentar els litigis.

4. Veure MORELL, *Els capítols matrimonials*, a *Revista jurídica de Catalunya*, 1935, p. 395; RUGGIERO, *Instituciones de Derecho civil*, trad. esp., Madrid, 1931, II, 782.

5. Cfr. DURÁN I BAS, ob. cit., 48; MORELL loc. cit., 396.

6. ROCA SASTRE, *La necesidad de diferenciar lo rústico y lo urbano en el Derecho sucesorio*, separata, Madrid, 1945. 34.

7. Cfr. MASPONS I ANGLASELL, *Els capítols matrimonials o la vida jurídica catalana*, a *Revista Jurídica de Catalunya*, 1923, 207. Consulti's el Tit. IV. Lib. I del *Proyecto de la Compilación del Derecho Civil especial de Catalunya*, Barcelona, 1956 i el Tit. III. Lib. de la *Compilació*.

8. Cfr. BORRELL Y SOLER, *Derecho civil español*, Barcelona, 1955. V., 318.

9. Cfr. VILLAVICENCIO, conferència sobre Dret de Família, dintre del cicle dedicat al Dret Català, en el *Colegio Monterols*, Barcelona, 31-I-56.

10. Cfr. MORAGAS, *Associació a compres i millores en el camp de Tarragona*, dins del cicle de *Conferències sobre varietats comarcals del Dret Civil Català*, Barcelona 1934, p. 197.

11. Es poden consultar BORRELL I SOLER, *Dret civil vigent a Catalunya*, Barcelona,

pretenem subratllar alguns punts que apareixen en la doctrina amb una certa obscuritat.

Per exemple:

a) Que és a la comarca natural que s'estén a l'entorn de Gandesa, dins de l'actual província de Tarragona, on l'"associació" té més arrelament i on assoleix més difusió que en la resta del país. Sens perjudici de retornar al mateix tema més endavant direm, ací:

1) Que aquest tipus de capítols és l'únic que s'atorga a la comarca. Pràcticament son desconeguts els altres.

Per la nostra condició d'advocat en exercici a Gandesa, hem comprovat, personalment, que els seus veïns consideren com un pecat de desconeixement de llur dret familiar el fet que un notari atorgui uns capítols regits per un altre sistema jurídic, car el patró general i del tot exclusiu seguit per als capítols és el de "compres i millores".

2) Que segons les dades fornides gentilment pel notari d'aquella població, el senyor Manuel Ocaña, gràcies al qual, també hem pogut transcriure els capítols que inserim al final del present estudi, resulta que aproximadament un trenta cinc per cent dels matrimonis celebrats els estipulen de tal classe, percentatge que és elevat si hom considera, com dèiem abans, que son desconeguts altres tipus de capitulacions. Cal precisar també, que el nombre d'associacions de compres i millores disminueix progressivament, degut al fort atractiu que suposa el sistema general català de la separació de béns, en una evolució paral·lela a la que assenyalava Saguer i Olivet¹² respecte a Girona i, també, com a resultat de la poca simpatia que suscita tal institució o del desconeixement que de la mateixa en tenen els notaris forasters,¹³ que en els últims anys ho vénen a ésser gairebé tots.

b) Que en la comarca solen pactar-se, a més de l'associació, un hereta-

1923, V, 332-339; MORAGAS, *loc. cit.*, 193-219; PIÑOL AGULLÓ, *Asociación a compras y mejoras en el Campo de Tarragona*, separata, Barcelona, 1949; BROCA, *Historia del Derecho de Cataluña*, Barcelona, 1919, I, pp. 833-842, BROCA Y AMELL, *Instituciones del Derecho civil catalán*, Barcelona, 1886, 2.ª ed., I, 356-361; PELLA Y FÓRGAS, *Código civil de Cataluña*, Barcelona, s. d., 1.ª ed., IV, pp. 253-257; CORBELLA, *Derecho catalán*, Reus, 1906, 67-69; ALMEDA, *Dictámenes*, Barcelona, 1920, 84 y 323; FALGUERA, *Conferencias de Derecho catalán*, Barcelona, 1889, 51-56, encara que els identifica amb els gananciales, etc.

12. Règim econòmic familiar de Girona i son Bisbat, a *Revista Jurídica de Catalunya*, 1907, 501.

13. En canvi, les generacions presents han de conèixer el pregon respecte que sentiren i demostraren per tal institució els notaris Josep Pascual i Tobella, avi nostre, Ramon Aulet Calderó i Pascual Giron, tots ells ja desapareguts.

ment universal o parcial dels béns paterns, tot reservant-se, en aquest cas, determinats elements patrimonials per a testar.

Per tant, hem d'interpretar: 1.er Que és totalment mancada de fonaments la sorprenent opinió de De la Fuente Pertegaz,¹⁴ que creu que en l'esmentat territori es ignora aquesta institució. 2.^{on} Que el sistema gandesà o de la Terra Alta, no desentona del general de Catalunya Vella, caracteritzat, segons molts autors, equivocadament, per la exclusivitat del pacte.

c) Que dit arrelament i exclusivitat suposen, sense cap mena de dubte, el reconeixement de la certesa de determinats principis com: 1.er El triomf d'un denominat *dret social* o *pacte social* com l'anomena Torrent i Garriga,¹⁵ entenent-lo en funció d'una comunitat organitzada, en aquest cas, la família gandesana, que predomina sobre el sentiment individual que podria tendre a sortir-se del patró;¹⁶ 2.^{on} El paral·lisme existent entre la vida jurídica i la econòmica, que ja Molino¹⁷ en el segle XVII posà de manifest en referir-se als capítols de què tractem quan digué que: a) eren propis de la pagesia: *ut rustici sunt qui eam contrahunt* com, efectivament, és la del país;¹⁸ b) que els cassos de *millores* calien d'ésser interpretades, en la suposició d'haver estat estipulada la corresponent escriptura abans de contreure matrimoni, quan es realitzaven plantacions d'olivera i vinya: "*ita sit ut meliorationem nomine veniant... plantationes olivetorum, vine-*

14. Veure la seva obra *Los heredamientos capitulares en Cataluña*, Madrid, 1921, i el plà gràfic en p. 32 que extèn el concepte al Partit judicial de Tortosa; MASPONS I ANGLASELL, *loc. cit.*, 211, sosté que a la comarca de Gadesa el fer heretaments és excepcional.

15. Veure el seu *Formulario de Capitulaciones matrimoniales y testamentos arreglado a la legislación y costumbres de Cataluña*, Barcelona, 1885, 25. Es curiós remarcar com el que, pels *anti-foralistas* d'Espanya constitueixen arcaïsmes o qüestions que — com a màxim ténen un interès purament acadèmic — apareix novament en les codificacions actualíssimes de França, Polònia, etc., precisament en aquest sentit social. (¡Quina constatació mes llastimosal!) (Cfr. PIATOWSKI, a la *Revue Internationale de Droit Comparé*, París, 1958, pp. 64 i seg.).

16. Veure el valor de la fórmula en l'obra de JOAQUIM COSTA, tan coneixedor del costum. *El problema de la ignorancia del Derecho*, Madrid, 1901, cap. III, par. 4, art. páginas 33-36.

17. *Tractatus celebris et insignis de ritu nuptiarum et pactis in matrimonio conventis*, Barcelona, 1616, 322, n. 20.

18. Cfr., a títol d'exemple, el llibre que sobre Batea, pertanyent a la mateixa Comarca i d'ídèntica economia i també, com en l'escriptura que s'insereix al final, del segle XVIII, publicada a l'obra de ALCORIZA *Constituciones de la Junta Económicopolítica de Caridad establecida en la villa de Batea para el socorro de los pobres verdaderamente necesitados*, Barcelona, 1787.

torum..."¹⁹ cultius que monopolitzen, tant avui com ahir, l'activitat comarcal.

d) Existeixen motius històrics que expliquen la particularitat capitular de referència, com la integració de tota la comarca, desde el riu Algàs, que llinda amb l'Aragó, fins a l'Ebre, i des de Benifallet fins a Fayó, en una Organització política ben característica ja abans de que, en el segle XII Ramon Berenguer IV la cedís als templers²⁰ i, posteriorment a aquella centúria, pel fet d'ésser regida pel *Codi dels Costums de Miravet*.

Comparant l'ària geogràfica en què té vigència l'associació de compres i millores amb els territoris que pertanyeren a l'extingida ordre del Temple, es pot afirmar, bàsicament, la coincidència d'una i altra zona,²¹ i

e) La constància de certs trets comarcals com:

1.er La seva arrel associativa pròpia de l'estament pagès,²² que no té res a veure amb l'"associació" a que es refereix Falguera,²³ o donació universal recíproca entre els cònjuges sense fills.

2.^{on} La seva concreció del sentit cristià del matrimoni, que s'ha d'entendre com una societat entre marit i muller en el concepte del nostre Gibert.²⁴

3.er La solemnització dels pactes nupcials no representa la creació jurídica d'una associació, sinó l'exteriorització legal d'un costum. El negoci jurídic no resideix en la forma;²⁵ el document es constituït als efectes de tercers però no pels interessats, com ha quedat demostrat en aquests darrers anys per les destruccions produïdes per la guerra, en els protocols, arxius, Registre de la Propietat i titulacions en poder de particulars. A la comarca de Gandesa no sabem veure del tot confirmada la forma *dat esse rei romana*. Respon a l'esperit d'una terra que, tal vegada en alguns aspectes jurí-

19. MOLINO, *op. cit.*, 323, n. 28.

20. Veure el nostre treball *Los límites de Aragón y Cataluña en el río Algás, en el siglo XII*, al llibre *A la memoria de Don Juan Moneva y Puyol*, Zaragoza, 1954.

21. Cfr. MIRET I SANS, *Les Cases de Templers i Hospitalers a Catalunya*, Barcelona, 1910.

22. *Societatis inter virum et uxorem, rara certem et rustica*. MOLINO, *op. cit.*, n. 20, Contra, DE LA FUENTE, *op. cit.*, 99, en general.

23. Cfr. *Formulario completo de Notaría*, Barcelona, 1862, 2.ª ed., p. 82.

24. Cfr. *Teórica del arte de Notaría*, Barcelona, 1844, 99. "Sociedad entre marido y mujer" es com qualifica aquests capítols VIVES Y CEBRIÀ; *Los usages y demás Derechos de Cataluña*, 2.ª ed., Barcelona, 1862, II, 168, nota; "Sociedad familiar", segons BORRELL Y SOLER *Derecho civil*, lib. IV, 320, nota 4.

25. Cfr. MORELL, *loc. cit.*, 399 i sgs.; NÚÑEZ LACOS, *Estudios sobre el valor jurídico del documento notarial*, a *Anales...*, 1945, 448 i ss.

dics, no és la Catalunya estricta. No obstant, podem afirmar, dissentint de Cáncer,²⁶ però d'acord amb Fontanella,²⁷ que ningú, ni tant sols l'esposa, reclama l'"associació" si no ha estat pactada en capítols.

4.^{art} Que la llei de la societat conjugal, que és més treball en comú que no de capital o d'aportacions, explica, en certa manera, aquella comunitat d'autoritats que pot observar-se en les famílies de la Comarca on existeix una distribució de funcions anàloga a la que presenten societats d'índole ben distinta.²⁸ La seva pluralitat de comanaments es justifica per la vida econòmica del país i per la necessitat de fer viure, eficaçment, la societat matrimonial com a contracte. L'esmentada autoritat en comú no produeix interferències ni dissensions o litigis, inclús dissolt el matrimoni.²⁹

Finalment, o millor, com a raó o justificació d'aquestes pàgines, reproduïm una escriptura de capítols d'"acolliment" o "associació a compres i millores" que, talment com a deixalles d'un naufragi —el de la passada guerra— resta en l'arxiu de protocols del districte de Gandesa. En ella és visible tota la vida del país: la familiar i l'econòmica, i la seva estructura jurídica. Precisament l'hem extret del protocol d'una vila de l'esmentada Comarca, relativament aïllada com és La Fatarella —voltada de boscs fins a una època ben recent—, perquè encara que es tracti d'una estipulació realitzada doscents anys enrera, conserva tota la seva puresa que és palesa, per exemple, en aquella renovada fórmula descriptiva i feliç de la donació "a portes tencades", és a dir: comprensiva de "tot el que es troba dins de la casa pairal: béns mobles i semovents", en el moment de consumar-se i que en l'exemple nostre es fa simultània, encara més, agafada a l'heretament.³⁰ Creiem que aquest document es l'únic que ha estat transcrit de la Comarca de la qual ens hem ocupat,³¹ i diu així:

Dia vint i sis del mes de abril, any de la Nativitat del Senyor de mil setcents seixanta y set; en la Vila de la Fatarella, corregiment y Bisbat de Tortosa.

Mediant la Divina Providencia del Esperit Sant tractat es estat y matrimoni

26. *Variarum resolutionum*, Barcelona, 1760, pars. 3, cap. 7, n. 168.

27. Cfr. *De Pactis nuptialibus*, Barcelona, 1612, Claus. 11, n. 4.

28. Veure ALBI AJERO, *La potestad de mando en las sociedades anónimas*, a *Anales...*, 1946, pp. 626 i ss. L'art. 91 del *Proyecto de Compilación*., citat no ha recollit aquest matís, que s'oposa a les lleis generals.

29. Contra, per estimar que el pacte es contrari a la equitat, veure TORRENT Y GARRIGA, op. cit., 81, nota 14.

30. Contra, el costum de Horta de Sant Joan de la mateixa comarca, segons l'enquesta notarial que cita MASPONS I ANGLASELL, loc. cit., 211.

31. Els de MORAGAS, op. cit., 212-219 son de Tarragona i Valls.

celebrat entre Andreu Balcebre, pagés, fill de Joseph Balcebre, pagés, vivent, y de la q^o Maria Ignés Rieu, conyuges, part una; ab Maria Descarrega, filla legítima y natural de Joan Descarrega, pagés, vivent y de la q^o Maria Llop, conyuges, part altra; tots de dita vila de la Fatarella, per rahó del qual matrimoni han estat fets, pactats, firmat y jurats los capitols y pactes següents:

Primerament, lo dit Joseph Balcebre, pare del dit Andreu Balcebre, per contemplació del dit son matrimoni, y per tots drets de legítima paternal y maternal, per xó, de son grat y certa ciencia dona, y per titol de donació, pura, perfecta, simple e irrevocable, qu'es diu entre vius, seguida la mort d'ell dit donador, y no abans ni d'altra manera, otorga y concedeix al dit son fill, com a ben mereixent y baix acceptament, y als seus y als que ell voldrá perpetuament la mitat de sos bens, aixís mobles com immobles haguts y per haber, ab la mitat de tots los animals que avui en dia ja, y está tingut y obligat a fer y prestar, ab la casa de sa propia habitació davant part ab les portes tancades, la qual donació fa, y fer entén lo dit Joseph Balcebre al dit son fill Andreu, ab los pactes, reservació y condició següents: Primer: Ab pacte que lo dit Joseph Balcebre reservarà tots los dies de sa vida natural lo verdader dueño, senyor y usufructuari de tot lo ple e integro usdefruyt resultant de tots los bens compresos en la present donació; Item es pacte, que a mes de dit usdefruys se reserva per a testar, y a sos voluntats per la altra mitat de bens; Item es pacte, que a mes del sobredit se reserva dit donador per a testar y a ses voluntats fer, tot aquell quarto de la casa de sa propia habitació, dit lo quarto de baix de la porta; Item es pacte, que si vingués lo cas de premori lo dit Andreu Balcebre al dit Joseph Balcebre son Pare, sens fills o fillas, en dit cas, lo dit Andreu Balcebre donatari sols puga disposar y a ses voluntats fer de la cantidad de cent lliures moneda Barña, y lo restant de dits bens de sobre donats torne y pervingue a ell dit donador, y aixi ab dits pacte, vinCLE, condició y no sens ells fa la present donació ab totes clausules de extracció de domini y tradició de possessió necessaries, ab cessió y mandat de estar a drets y accions, constitució de present com en cosa propia y altres clausules en semblants capitols forant acostumades; Item dit Andreu Balcebre accepta la sobredita donació per lo dit sont Pare a dalt feta, y de la mateixa manera que en ella es conté, ab mil besaments de mans y referiment de moltes gracies que lin fa.

Item en altre capitol, lo dit Joan Descarrega, Pare de la dita Maria, de son grat y certa ciencia per totas es a saber parts de heretat y legitima sua paternal y maternal, y suplement de aquella, y per la part o porció del creix, augment o donació per nocés de la dita mare sua a ella y als altres fills seus tocants y pertanyents, y per tots y qualsevols altres drets li pugan tocar y pertanyer en la heretat y bens dels dits Pare y Mare seus, tant per las ditas com per altres qualsevols causas y rahons, dona, y per titol de donació pura, perfecta, simple e irrevocable ques diu entrevius otorga y concedeix a la dita Maria sa filla, com a ben mereixent present, y baix acceptant, y als seus, y a qui ella voldrá perpetuament, per esguart y contemplació del seu matrimoni, per dot, y en nom de dot sua, cent lliures moneda Barña que la Maria Llop, sa madre li deixà y llegà en son ultim y valid testament, rebut en poder de Gregori Sedeu, de la

comuna Escribania de dita vila de la Fatarella, dia, mes y any en aquell continguts; v de part de Pare tota la roba de son portar; tot lo que promet donarli y pagarli a ella, es per ella al dit marit y sogre seus, de vuy a un any, de tot lo que la dita Maria ne puga fer y disposar a sas liberas voluntats; tot lo que promet atendre y cumplir sens dilació ni excusa alguna, ab restitució y esmena de totes mencions y expensas, e ab obligació de tots sos bens aixi mobles com immobles haguts y per haver, ab totes les renunciacions necessaries degudas y pertanyents; la dita Maria Descarrega accepta la sobredita donació per lo dit son Pare a ella dalt feta ab mil besaments de mans y referiment de moltes gracies que lin fá.

Item en altre capitol la dita Maria Descarrega, per contemplació de son matrimoni, fent les presents coses de presencia y concontentment del dit son Pare, de son grat y certa ciencia dona, constitueix y aporta en dot, per dot y en nom de dot al dit Andreu Balcebre son marit las ditas cent lliures moneda Barña, y la roba de son portar que en lo capitol proxim antecedent lo dit Joan Descarrega son Pare li ha donadas en dot, per dot y en nom de dot sua, las que lo dit Andreu Balcebre haige, rebia y cobre del dit Joan Descarrega o dels seus, y los fruyts resultants de aquellas vens propis para fer millor suportar los carrechs de son matrimoni; finit empero son matrimoni, y en tot cas de restitució de dot dega lo dit Andreu Balcebre restituirlo del mateix modo lo haurá cobrat, hagut y percebit.

Item, en altre capitol, lo dit Andreu Balcebre fent les presents coses ab presencia y concontentment del dit Joseph Balcebre, son Pare, per contemplació de son matrimoni fa y firma carta dotal y de espolit a la dita Maria Descarrega de las ditas cent lliuras moneda Barña, y roba de son portar; de y per la qual y per rahó de sa llohable virginitat, y bon costum de Cathaluña fa en aquella decreix, augment o donació por noces treynta y tres lliuras moneda Barña, las quals degan ser dels fills y fillas de son matrimoni si ni haurá, é si no ni haurá dega seguirse lo que disposa lo Dret.

Item, en altre capitol, los dits Joseph Balcebre, y Andreu Balcebre, Pare y fill, per contemplació del dit son matrimoni, de son grat y certa ciencia acullen y associen a la dita Maria Descarrega, nora y muller respectivament a totas compres y milloras, guanys y ganancies que farán durant lo dit matrimoni, ço es, vivint los tres al ters, y los dos per mitat, quals milloras degan ser dels fills y fillas de dit son matrimoni si ni haurá, é si no ni haurá cada hu de aquella part que li tocará ne puga fer a ses lliures voluntats.

Item es pactat entre ditas parts, que si esdevingués lo cas (lo que Deu no vulla) que los dits conjuges Balcebre y Descarrega, per alguna causa o rahó no pugueren habitar junts ab lo dit Joseph Balcebre, en una mateixa casa, y fent una sola habitació, en est cas, per rahó de discordia promet lo dit Joseph Balcebre al dit seu fill Andreu un jornal de terra situada en lo terme de Flix y partida dita los Plans ab sas confrontacions.

Finalment, volen las ditas parts, que dels presents capitols y de qualsevol de aquells ne sian fetas per lo Notari infrascrit las copias Authenticas que

demanadas serán per ditas parts o per aquellas personas que hi pretendrán tenirhi interés.

Y així nosaltres las ditas parts lloham, aprobam, ratificam y confirmam los predits capitols, y cada cosa de per sí en ells y en cada hu de ells contingudas; convenim y en bona fé prometem, que totas las cosas y cada una de per sí observarem y cumplirem sens dilació, ni escusa alguna, ab restitució de totes mencions y expensas, renunciant quant en asso al benefici de novas constitucions, divididoras y cedidoras accions, e la epístola del Divi Adriá, y costum de Barña, que parla de dot, o moltes que a soles se obligan; e yo la dita Maria Descarrega, cerciorada plenament de mes Drets per lo Notari infrascrit renuncio al benefici "Velleya s. c. a favor de las donas introduhit, y la Authentica que comensa si *qua mulier po sita C. ad Velleyanum*, a mon dot y esponsalici; Y pera que las preditas cosas tingan major firmesa no por forsa ni engany sino de nostra espontanea voluntat juram en nostras firmas a Deu Nostre Senyor, y als seus quatre Sants Evangelis, en ma y poder del Notari infrascrit, que sempre lo tindrem per fermes y agradables, y contra aquells no farem ni vindrem per alguna causa o rahó; sent presents per testimonis los Ramon Cugat, Joseph Vilanova, Pbres. de la Parral. Iglá. de dita vila, y Joseph Cugat de Bernat, Pagés també de dita vila, per a estas cosas cridats y pregats; y dits otorgants (aquí jo lo Notari conech) no han firmat per dir no saber de escriurer y a sos respectius prechs ha firmat un de dits testimonis; de que doq fee.

Ramon Cugat, Pbre. testimoni.

Ante mi,

Ramon Martell, Notari.